

Utjecaj animiranih filmova na komunikološki razvoj djece u predprimarnom obrazovanju

---

Tolić, Nensi

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:511639>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

NENSI TOLIĆ

**UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA
KOMUNIKOLOŠKI RAZVOJ DJECE U
PREDPRIMARNOM OBRAZOVANJU**

Završni rad

Čakovec, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nensi Tolić

**UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA
KOMUNIKOLOŠKI RAZVOJ DJECE U
PREDPRIMARNOM OBRAZOVANJU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor rada:
doc. dr. sc. Jasmina Dvorski

Čakovec, rujan, 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK	2
SUMMARY	3
UVOD.....	4
1. ŠTO JE ANIMIRNI FILM?	5
1.1 Vrste animiranog filma i tehnike animacije	6
1.2 Walt Disney.....	7
1.3 Povijest hrvatskog animiranog filma	9
2. KOMUNIKACIJA.....	11
2.1 Vrste komunikacije.....	13
3. GOVORNO - KOMUNIKOLOŠKI RAZVOJ	14
3.1 Pozitivan utjecaj animiranih filmova na govorno - komunikološki razvoj.....	15
3.2 Negativan utjecaj animiranih filmova na govorno – komunikološki razvoj.....	16
4. UTJECAJ MEDIJA NA DJECU	17
4.1 Uloga roditelja u medijskom odgoju djece predškolske dobi	19
4.2 Uloga odgojitelja u medijskom odgoju djece predškolske dobi	20
4.3 Nasilje u animiranim filmovima.....	21
5. VIĐENJE ZBILJSKOG I ANIMIRANOG	22
6. HRVATSKI CRTIĆ – MIŠO I ROBIN.....	24
ZAKLJUČAK	25
LITERATURA.....	27
IZJAVA O SAMOSTALNOSTI ZAVRŠNOG RADA	30

SAŽETAK

Mediji kao sastavni dio života odraslih, utječu i na djecu te njihov razvoj i odgoj. Ovaj završni rad najviše se bavi utjecajem televizije i televizijskih sadržaja na djecu. Poseban naglasak se stavlja na animirani film koji se smatra najvećim dječjim izvorom zabave u slobodno vrijeme. Iako može imati razne negativne utjecaje na djecu, ako se pravilno dozira i koristi ima uvelike pozitivan učinak na dječji razvoj. Posebice se to odnosi na komunikološki razvoj koji istražuje ovaj rad.

U radu se ukratko objašnjava kako nastaje animirani film te koje sve vrste i tehnike animacije postoje. Uz to prikazana je i povijest animiranog filma na hrvatskim prostorima te je dana i kratka biografija Walta Disney-a najvećeg svjetskog tvorca animiranog filma na svijetu. Detaljno se obrađuju definicije komunikacije te podjele iste. Obrađuje se i dječji govorno - komunikološki razvoj te se u skladu s tim spominju i pozitivni i negativni utjecaji animiranih filmova. Kad govorimo o medijskom utjecaju ključnu ulogu u tome imaju roditelji, ali i odgojitelji jer djeca veći dio vremena provode u vrtiću. Važnost roditeljske intervencije je u tome što djeca teško raspoznaju imaginarni i stvarni svijet te to može prouzrokovati probleme u interakciji s drugim vršnjacima, posebice ako je dijete u svoj stvarni svijet ubacuje nasilne sadržaje iz imaginarnog svijeta koje je vidjelo u nekom animiranom filmu koje nije bilo primjereno za njega.

Ključne riječi: animirani film, djeca predškolske dobi, govorni razvoj djece, komunikacija, mediji – televizija

SUMMARY

The media, as an integral part of adult life, also affects children and their development and upbringing. This final paper mostly deals with the impact of television and television content on children. Special emphasis is placed on animated film which is considered to be the biggest children's source of leisure entertainment. Although it can have a variety of negative effects on children, if properly dosed and used it has a greatly positive effect on a child's development. This is especially true of the communication development that this paper explores.

The paper briefly explains how animated film is made and what types and techniques of animation exist. In addition, the history of animated film in Croatia was presented, and a short biography of Walt Disney, the world's largest creator of animated film in the world, was given. Definitions of communication and its division are discussed in detail. Children's speech and communication development is also covered, and the positive and negative influences of animated films are mentioned accordingly. When we talk about media influence, the key role is played by parents, but also by educators, because children spend most of their time in kindergarten. The importance of parental intervention is that children have difficulty recognizing the imaginary and real world and this can cause problems interacting with other peers, especially if the child inserts violent content from the imaginary world they saw in an animated film that was not appropriate for him.

Keywords: animated film, communication, media – television, preschool children, speech development of children

UVOD

„Zahvaljujući prvenstveno televiziji, animirani filmovi dio su naše filmske svakodnevice.“ (Turković, 2012) Televizija nudi razne sadržaje koji se uzimaju „zdravo za gotovo“ jer je televizija postala sveprisutan medij. „Djeca – gledajući televiziju mogu biti izložena pozitivnim, takozvanim prosocijalnim sadržajima, ali i onima koji mogu biti štetni za njihov razvoj, kao što su nasilje ili „isprazni“ sadržaji.“ (Blažević, 2012)

Tema ovoga rada bit će mediji – televizija, odnosno načini na koji oni utječu na komunikološki razvoj djece. Naglasak se stavlja na animirane filmove kao dječji najveći izvor zabave kad govorimo o medijskim sadržajima na televiziji. Ključ uspješne komunikacije je kvalitetno govorno izražavanje za koje je prvenstveno zadužena obitelj, vrtić/škola, ali i mediji koje dijete koristi. Animirani filmovi djetetu pružaju razvoj komunikacijski i jezičnih vještina, usvajanje moralnih vrijednosti, te razvoj empatije samo ako je sadržaj pomno odabran. O tome ovisi uloga roditelja i odgojitelja koja je u ovome radu detaljno obrazložena.

Rad također obrađuje povijest hrvatskog animiranog filma te opisuje što je zapravo animirani film. Nadalje, dotiče se komunikacije i dječjeg govorno – komunikološkog razvoja te utjecaja medija na njega. Rad također sadrži i razne savjete i načela kako odabrati kvalitetan medijski sadržaj za djecu, primjeren njihovom uzrastu, te se kao takav za primjer daje hrvatska animirana serija čiji je sadržaj odobren od strane psihologinje.

1. ŠTO JE ANIMIRANI FILM?

Animirani film je vid filmske umjetnosti. Filmski rod čija su ostvarenja proizvedena postupkom animacije. Riječ animirati dolazi od latinske riječi „anima“ ili duša i znači oživjeti. „Animirani filmovi stvaraju iluziju kretanja nizanjem sličica od kojih je svaka malo drugačija. Te se sličice u pravilu izmjenjuju brzinom od 24 kadra u sekundi. Snima se kvadrat po kvadrat, odnosno crtež po crtež, a svaki crtež predstavlja pomno proračunatu fazu budućeg cjelovitog pokreta. S obzirom na to da je za animirani film potrebno umijeće crtanja, slikanja, takav se film može smatrati stanovitim prijelaznim, graničnim područjem između slikarstva i filma.“ (www.zanrovifilmova/animirani)

„On je granično područje između filmske i likovne umjetnosti, odnosno to je filmski rod gdje se likovno oživljava pomoću filmskih tehnika.“ (Mikić, 2001)

Postupak animiranog filma provodi se tako što animator olovkom na papiru crta niz crteža koji se kopiraju na prozirne folije te se potom boje. Svaka prozirna folija se stavlja na određenu pozadinu te se tako snima slika po slika. Dok se slike izmjenjuju pozadine ostaju iste. Svrha proizvodnje animiranih filmova bila je s razlogom prikazivanja u kinima.

U knjizi „Razumijevanje filma“ autor Hrvoje Turković (2012) navodi kako je u animiranom filmu pokret stvoren te se pridaje nepokretnim pojavama (crtežu ili predmetu). U animiranim filmovima pokret analizira čovjek – promatrač koji uz pomoć svojih promatračkih sposobnosti za cilj ima stvorenim pokretima dati određeni spoznajni cilj. Također navodi dvije vrste animacije: transformacijska animacija i animacija pokreta. U animaciji pokreta lik zadržava svoj izvorni identitet tijekom cijelog zbivanja filma. Svrha čuvanja identiteta pojava leži u poimanju savršenog i stabilno uređenog svijeta. Dok u transformacijskoj animaciji likovi mijenjaju svoj identitet tokom zbivanja filma. Jedino što u takvoj vrsti animacije ostaje isto jest kontinuitet transformacije. Za primjer transformacijske animacije daje Jerryja (miš) koji se „pretvori u topovsku kuglu ili kad se spljošti“ (Turković, 2012)

1.1 Vrste animiranog filma i tehnike animacije

Prema (Mikić, 2001) animirani film može biti:

- crtežni
- kolažni
- predmetni
- računalni

Također navodi kako se vrste animiranog filma određuju prema tehnici koja je upotrebljena za njihovu realizaciju (crtani filmovi, kolažni filmovi, lutkarski filmovi...).

„Stop animacija“ je jedna od prvih animatorskih tehnika koja se koristila za izradu specijalnih efekata u filmovima. Stop animacija zadužena je za stvaranje prividnog kretanja stvari koje inače nisu pokretne. Funkcionira tako da se pomoću kamere koja ima mogućnost snimanja zasebno jednog pa drugog kadra, snima željena scena. Potom se objekt koji je potrebno animirati samo malo pomakne nakon čega se snima sljedeća slika i tako u krug. Crtani, kolažni te lutkarski animirani filmovi samo su neki od vrsta filmova koje mogu nastati stop animacijom.

„U posljednje se vrijeme vrlo često koristi tzv. računalna animacija koja je prvi puta primijenjena za stvaranje video-igrice, ali ju je razvoj tehnologije prenio i na film. Računalna animacija obuhvaća razne tehnike, ali bit je da se animacija digitalno kreira na računalu.“ Najčešće se pomoću raznih računalnih programa stvaraju modeli koji se zatim boje i animiraju u virtualnom okruženju.“ (www.izzi.hr)

Za izvođenje računalnih animacija koriste se računalni programi, a razlikujemo dvodimenzionalnu i trodimenzionalnu računalnu animaciju.

Dvodimenzionalni objekt se sastoji od, kako sama riječ kaže, dvije dimenzije: širine i visine. 2D animacija sadrži karakteristike poput boje i pokreta, ali ne mijenja „ravni“ izgled objekata i animaciju općenito. Iako se 2D animacijski prikaz stvara brže u usporedbi s 3D-om, te je prisutnija veća umjetnička sloboda, prilikom stvaranja, 2D animacije, 3D animacije su u većoj mjeri zastupljenije zbog realizma prilikom prikaza detalja te vrhunske vizualizacije. 3D prilikom prikaza objekata koristi još jednu dimenziju - dubinu. Osim dubine glavna razlika

između 2D i 3D animacije jest što 3D animacija omogućuje prikaz realističnije slike, prikaz sitnih detalja, raznih svjetlosnih efekata te samu teksturu. (www.3d-ace.com)

Slika 1. Razlika između prikaza 2D i 3D animacije

(www.slideshare.net)

1.2 Walt Disney

„Ime Walta Disneyja ostat će zlatnim slovima zapisano u povijesti crtanog filma.“ (Koceić, 2002) Ova rečenica dovoljno opisuje opus djela i trag u srcima koji je Walt Disney ostavio kako na mlađoj tako i na starijoj populaciji. Smatraju ga ocem crtanih odnosno animiranih filmova. N. Koceić (2002) navodi u svom djelu kako hollywoodska industrija crtanog filma duguje sva njihova dostignuća upravo Disney-u zbog nepresušnog zadovoljstva i izvora zabave koje je priuštio djeci diljem svijeta.

Walt Disney rođen je 5. prosinca 1901. u Chicagu. 1919. godine zapošljava se u umjetnički studio, te tamo upoznaje poznatog crtača Ub Iwerks-a gdje zajedno s njime radi na produkciji crtanih filmskih reklama. Disney, shvativši da mu posao ide od ruke, odlučuje otvoriti vlastiti studio Laugh-O-Gram Films Corporation. U svom studiju zaposlio je brojne radnike između kojih je bio i Iwerks. Napravili su niz sedmominutnih bajki koje su nazvali Alisa u Zemlji crtanog filma.

Iako je su postigli veliki uspjeh zbog loše financijske situacije, Disney je 1923. godine proglasio bankrot te je bio primoran zatvoriti studio. Iste se godine seli u Hollywood. U Hollywood-u zajedno sa svojim bratom i Iwerksom otvara studio pod nazivom Disney Brothers, koji ubrzo mijenja naziv u Walt Disney Studios. Osmislili su lik Lucky Rabbit te pokrenuli seriju Oswald koja je postigla brojne uspjehe. Jedan od najpopularnijih crtića Disney Studios-a je *Cvijete i drveće* (1932.) prvi je proizveden u boji te je osvojio Oscara. Nakon što je zvuk ušao u filmsku industriju, Walt Disney snima prvi glazbeno-zvučni animirani film pod nazivom „*Parobrod Willie*“ koji je prvi put prikazan 1928., a u kojemu se prikazuje Mickey Mouse. Disney je dao svoj glas animiranom liku, a njegov lik je nacrtao Iwerks. Disney je svoju najveću popularnost postigao osmisivši lik Mickey Mousea. Stvaranjem lika Mickeyja Mousea, Disney je dobio i prepoznatljivi logo koji će biti prisutan i kroz njegov kasniji rad. (Koceić, 2002)

Prvi dugometražni animirani film bila je „*Snjeguljica i sedam patuljaka*“ koja je prikazana 1937. za koju je osvojio osam Oscara. S obzirom na veliku slavu koju je postigao dobitnik je ukupno 32 nagrade Akademije za filmsku umjetnost. (Koceić, 2002) Neki od Disneyevih najpoznatijih filmova su: *Pinokio* (1940.), *Dumbo* (1941.), *Bambi* (1942.), *Pepeljuga* (1950.), *Alisa u Zemlji čudesa* (1951.), *Petar Pan* (1953.), *Dama i skitnica* (1955.), *Trnoružica* (1959.), *101 dalmatinac* (1961.) i mnogi drugi. Posljednji uspjeh postigao je s filmom *Mary Poppins* (1964.) gdje je pomiješao akciju i animaciju. (www.biography.com)

Najčešća inspiracija za Disney-eva remek-djela su bajke, basne te satire, a radi u stilu magičnog realizma. “Disneyevi dugometražni animirani filmovi u manjoj ili većoj mjeri slijede pripovjedni obrazac tradicionalne bajke nastale prema modelu kakav su ponudili Charles Perrault i braća Grimm. Osim pripovjednog obrasca i tipologije likova, Disney od tradicionalne bajke – najvećim djelom izgrađene na binarnim oprekama kao što su dobro/zlo, mlado/staro ili poznato/strano – preuzima i crno-bijelu karakterizaciju. Čak i prije nego ima priliku promotriti postupke određenog lika, publika može prepoznati radi li se “pozitivcu” ili “negativcu” na temelju njegova izgleda. Boje i tonovi korišteni u prikazima pojedinih životinjskih likova, kao i vrsta kojoj pripadaju u tom su smislu vrlo indikativni.” (Kujundžić, 2020)

1.3 Povijest hrvatskog animiranog filma

U Hrvatskoj se animirani film pojavljuje nakon dokumentarnog i igranog filma. Prva dva crtana filma nastala su 1922. godine, a bila su „Alda – čaj“ te „Pasta za cipele – Admiral“. To su dva kratka i jednostavna crtića koja su bila u trajanju od 20 sekundi. U Alda-čaj – u mali je crnac bacio kutiju čaja na publiku, a u animiranom filmu Pasta za cipele – Admiral prikazan je general koji prolazi kroz neki stroj te pokazuje svoje ulaštene cipele. Autor je ruski emigrant Sergije Tagatz. 1929. godine u Školi narodnog zdravlja nastaje film „Martin u nebu“, „Martin iz neba“ koji je za cilj imao zagovaranje naprednog gospodarstva. Bilo je to djelo više autora, no valja spomenuti istaknutog crtača tog vremena Petra Papp – a. Humoristični tjednik „Kerempuh“ bio je pod vodstvom Fadila Hadžića koji je prepoznao talent u braći Neugebauer te tako 1951. nastaje „Veliki miting“. Smatra je prvim domaćim crtanim filmom koji je rađen u stilu disneyevske animacije. Hadžić iste godine osniva „Duga film“ – specijalizirano poduzeće za crtani film. Godinu dana kasnije nastaje „Zora filma“ u kojoj je snimljen prvi crtani film u boji „Crvenkapica“ (1955.) Crvenkapica je donijela prvo međunarodno priznanje jednom našem crtanom filmu, a autori su bili Aleksandar Marks i Nikola Kostelac.

Šime Šimunović smatra se osnivačem i direktorom „Zagreb filma“ koji je osnovan 1956. godine. Od tog trena smatra se da počinje novo razdoblje u razvoju crtalog filma. Prvi film nastao unutar Zagreb filma jest „Nestašni robot“ (1956.) čiji je autor bio Dušan Vukotić. Za svoje djelo dobio je Zlatnu arenu na pulskom festivalu. To je ujedno i prva domaća nagrada, domaćem crtanom filmu. U srpnju 1957. u pulskoj areni prikazani su prvih šest filmova „Zagreb filma“, a u siječnju 1958. u kinu „Zagreb“ prikazan je program od osam animiranih filmova. Unutar „Zagreb filma“ 1958. nastaje Zagrebačka škola crtalog filma koja je se sastojala od nekolicine darovitih slikara i umjetnika. Od 1958. – 1962. trajalo je tzv. „zlatno doba“ zagrebačke škole jer su se samo redala nova priznanja i nagrade, a hrvatski animirani film postao je ponos naše kulture. U tom razdoblju prevladava stvaralaštvo Vukotića i Mimice. Od najznačajnijih nagrada valja istaknuti Oscara kojeg je za svoj rad dobio Vukotić za djelo „Surogat“ (1961.) Nakon takvog priznanja Vukotić je odlučio napraviti korak unaprijed te je počeo kombinirati žive slike i animaciju. Pod tim pothvatom nastaje „Igra“ (1962.) za koju je Vukotić osvojio najviše nagrada. S druge strane, Vatroslav Mimica stvara animaciju koja se ne bavi pojedinim likom, nego stavlja u pokret cijelu grafičku strukturu kadra. To možemo vidjeti u filmu „Inspektor se vraća kući“ (1959.) nagrađivanom

animiranom filmu. Osim toga njegova su djela i „*Strašilo*“ (1957.), „*Happy end*“ (1958.) te „*Samac*“ (1958.)

Valja istaknuti druge talentirane animatore koji su djelovali unutar zagrebačke škole. Borivoje Dovniković, Zlatko Grgić, Nedeljko Dragić, Aleksandar Marks, Pavao Štalter i mnogi drugi. Značajni postupci zagrebačke animacije smatraju se reducirana animacija, plošnost, odbacivanje voluminoznosti, itd. Ipak svi animirani filmovi tog vremena tematski su bili za odrasle jer su obrađivali aktualne teme i probleme. Među animiranim filmovima namijenjenih djeci valja istaknuti filmove o profesoru Baltazaru autora Grgića, Zaninovića i Kolara, „*Čudesna šuma*“ (1986.), „*Čarobnjakov šešir*“ (1990.), „*Čudnovate zgođe šegrta Hlapića*“ (1996.) koji nastaju u studiju Croatia filma.

1976. godine nastaje remek – djelo „*Don Kihot*“, autora Vladimira Kristla u kojem prikazuje animirani film kao apstraktnu pokretnu sliku. Zdenko Gašparović oživljava slikarstvo po glazbenim motivima u filmu „*Satiemanija*“ (1976.) Nemoguće je nabrojati i dovoljno naglasiti važnost svih animatora i crtača koji su djelovali unutar zagrebačke škole, no navedeni su neki od najznačajnijih.

Danas je važno istaknuti školu animiranog filma u Čakovcu, te „*VAFI & RAFI*“ – internacionalni festival animiranog filma djece i mladih u Varaždinu, Animafest – svjetski festival animiranog filma u Zagrebu i mnoge druge festivale koji štiju umjetnost animacije. (Mikić, 2001, Škrabalo 1998, www.havc.hr)

2. KOMUNIKACIJA

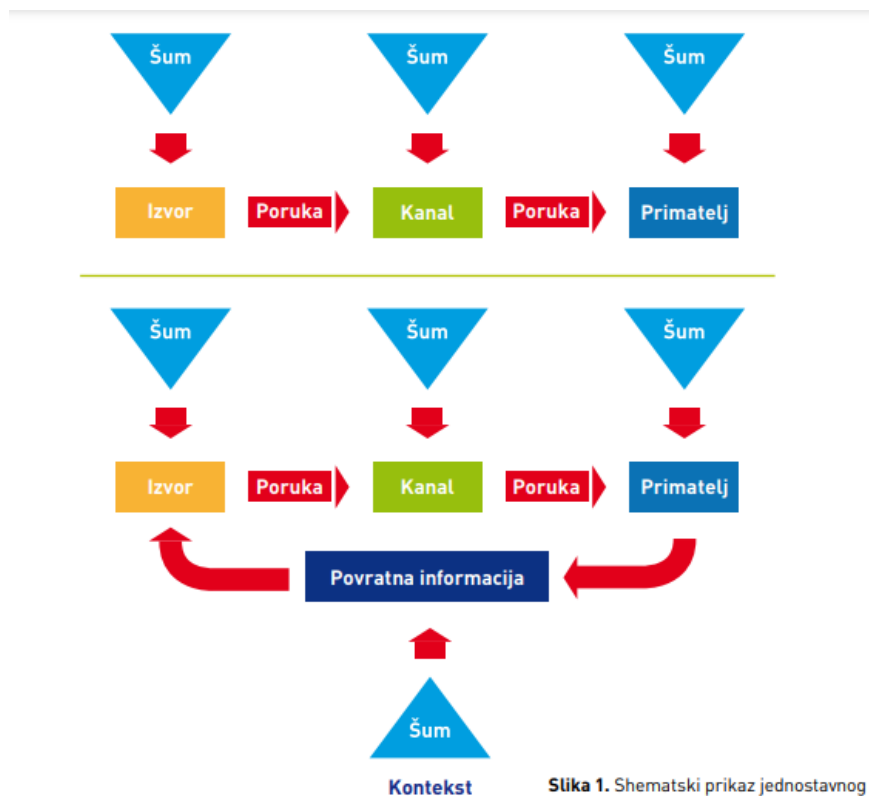
Komunikacija je dio naše svakodnevnice te jedna od osnovnih ljudskih aktivnosti. Komunikacija je zbivanje u dva smjera te nastoji da se razumiju misli i osjećaji koje izražava osoba koja govori i odgovara na njih (Richman, 1993). Darijo Čerepinko u svom djelu „Komunikologija: kratki pregled najvažnijih teorija, pojmova i principa“ (2011.) govori kako postoji mnoštvo raznih teorija komunikacije te da ne postoji jedna jedinstvena teorija s kojom se većina znanstvenika slaže. Stoga navodi razne definicije uglednih znanstvenika:

„Komunikacija je interakcija značenjem zajednički prepoznatih znakova (Hartley).“

„Ona nije jednosmjerni ili dvosmjerni čin, već je to mnogoznačni proces koji može napredovati, zaustaviti se ili potpuno prekinuti (Vreg).“

„Komunikacija je proces, stvaranje značenja i prijenos informacija ili poruka (Miller).“

„Komunikacija među živim bićima očituje se u tri glavne faze: kodiranje, prijenos i tumačenje/dekodiranje poruke. Kako bi komunikacija bila cjelovita u njoj sudjeluju: pošiljalatelj (izvor, komunikator), primatelj (recipijent, adresat). Komunikator i adresat kroz komunikacijski kanal razmjenjuju poruku koja nosi svoj kontekst (predmet komuniciranja).“ (Dvorski, 2017)

Slika 1. Shematski prikaz jednostavnog i složenog modela ljudske komunikacije (prema Griffin, 2009.)

Nadovezujući se na prethodno prikazanu sliku Čerepinko (2011) navodi kako postoje razni modeli koji opisuju komunikaciju. Najjednostavniji model prijenosa poruke od pošiljalca do je primatelja kroz jedan kanal. Komunikacija predstavlja akcija koja za cilj ima prenijeti poruku od jednog pošiljalca do drugog. Postoje i modeli koji komunikaciju promatraju kao interakciju koja za cilj ima zajedničko stvaranja poruke u kojem je pošiljalac istodobno i primatelj i obratno. Zahvaljujući spomenutim modelima formirali su se veliki spektri različitih teorija koje opisuju komunikaciju.

„Najčešće se događa da ljudi uzimaju u obzir samo jednu komponentu komunikacije - "ja" ili "moj-moje" komponentu, zapravo osobnu i često egoističnu komponentu. Međutim, u komunikaciji postoje tri jednako važne komponente: osoba koja izriče poruku, poruka sama po sebi i osoba koja poruku prima. Ako i jedna od ovih komponenti nije prisutna ili nije adekvatna učinkovita komunikacija se ne može dogoditi.“ (Ferić, Žižak, 2003 prema Khavari i Williston Khavari, 1989)

2.1 Vrste komunikacije

1. Interpersonalna komunikacija može se definirati kao poseban oblik ljudske komunikacije koji sadrži razmjenu informacija, poruka i značenja sa svrhom upravljanja odnosima. Uspješna interpersonalna komunikacija sastoji se od razumijevanja drugih, u razumijevanju osoba s kojima pojedinaca razgovara, njihovih razloga, motivacija, stavova i vrijednosti. (Čerepinko, 2011) Važan je način prenošenja sadržaja poruke, jer on može imati veliki utjecaj. Primjerice, ista poruka može biti izgovorena nepromišljeno, ali može biti i pažljivo izgovorena. Potrebno je znati prenijeti poruku na što autentičniji način, a ako je riječ o negativnim porukama važno ih je prenijeti što taktičnije. (Ferić, Žižak, 2003)
2. Intrapersonalna komunikacija jest razgovor sa samim sobom. Iako mnogi stručnjaci ovaj oblik komunikacije ne prihvaćaju kao komunikaciju jer nema socijalizacije, neki autori i stručnjaci tvrde kako je čovjek sposoban za komunikaciju sa samim sobom kao oblik razmišljanja te da se taj proces komuniciranja odvija „u čovjekovoj nutrini kao procesi u mozgu.“ (Spehnjak, Plenković, 2015)
3. Verbalna komunikacija jest komunikacija koju pojedinac ostvaruje govorom i/ili pismom kao zapisom govora. (Čerepinko, 2011) Kako bi se razvio um i intelektualni procesi, potrebna je verbalna komunikacija.
Učinkovita komunikacija znači slanje poruke na jasan način, odnosno predstavlja usklađenost verbalne i neverbalne komunikacije. (Ferić, Žižak, 2003)
4. Neverbalna komunikacija je komunikacija porukama koje nisu izražene riječima, nego drugim sredstvima – gestama, tonom, položajem tijela, izrazom lica i sl. (Rijavec, Miljković, 2002)
Borg (2009) opisuje govor tijela kao najpouzdaniji pokazatelj prenošenja osjećaja i emocija. Govori kako verbalna komunikacija ispunjava ulogu prenošenja informacija kroz govor, a neverbalna komunikacija kroz tijelo.

3. GOVORNO - KOMUNIKOLOŠKI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Komunikacija djeteta počinje još u majčinoj utrobi jer dijete na zvučne podražaje iz okoline odgovara pokretima. Taj početak dječje komunikacije jest neverbalna komunikacija, dok se prva vokalna komunikacija s okolinom smatra prvi krik iza njegovog samostalnog udaha. Nakon rođenja, djetetovo glavno sredstvo izražavanja jest – plač kojim signalizira neki neugodan osjećaj za njega, poput gladi. Osim plakanja s okolinom komunicira kroz osmijehe i gukanja s čime okolini signalizira osjećaj zadovoljstva. Gestama prenose poruku okolini. Dijete komunicira s okolinom kako bi privuklo pažnju, zadovoljilo svoje potrebe te uspostavilo kontakt. (Šego, 2009)

"Govor je sredstvo općenja među ljudima, kojim oni izražavaju svoje misli, emocije i htijenja. Izražavanje se ne ostvaruje samo putem intelektualnih semantičkih sadržaja riječi i rečenica, već i emocionalnim tonom govora. Govor postoji u jedinstvu svojih funkcija: komunikacijska funkcija moguća je zahvaljujući semantičkoj, a u komunikaciji govor postaje i sredstvo izražavanja i djelovanja." (Šego, 2009 prema Staničić i Ljubešić 1994) Predškolsko dijete savladavajući govor prolazi kroz dvije faze, a to su predjezična i jezična faza, a da bi dijete što lakše i bolje usvojilo govor, bitno je za djecu stvarati razne komunikacijske situacije. Djecu koju roditelji potiču na razgovor pokazuju viši nivo jezičnog razvoja, dok ne poticanje djece na razgovor može dovesti do zaostajanja u razvoju. (Šego, 2009)

Razvoj djetetova govora u predškolskoj dobi odvija se vrlo brzo jer se njihov vokabular konstantno popunjava tisućama novih riječi. U dobi od 3 do 6 godina djetetov vokabular se izrazito brzo popunjava. U dobi od 3 do 4 godine vokabular od oko petstotinjak riječi se udvostručuje. Petogodišnje dijete u prosjeku koristi do tri tisuće riječi dok se kod šestogodišnjaka ta brojka opet udvostručuje te se njihov vokabular sastoji od čak šest tisuća riječi. Za takav razvoj najvažnija je kvalitetna komunikacija djeteta u obitelji. Kako bi dijete slobodno i aktivno komuniciralo sa svojom okolinom važno je da ima dobro razvijen logički smisleni govor. Koliko će ta komunikacija biti učinkovita ovisi o tome koliko se precizno i adekvatno dijete izražava u govornim situacijama. (Posokhova, 2010)

3.1 Pozitivan utjecaj animiranih filmova na govorno-komunikološki razvoj djece

Možemo se složiti kako je gledanje animiranih filmova, televizije uopće, sastavni dio dječjeg odrastanja. Kvalitetan televizijski program potiče dječju radoznalost, motivira ga na pozorno slušanje, bogati njegov rječnik. Gledanjem crtanih filmova na stranim jezicima dijete ima mogućnost usvojiti znanja o drugim kulturama te stjecati znanje stranih jezika. Kada djeca čuju drukčije riječi ili izgovor za isti predmet počinju shvaćati komunikacijsku funkciju jezika. (Šego, 2009)

Odrasli, ali i starija djeca na spontan i osobit način razgovaraju s malom djecom. Često koriste govor usmjeren na dijete, koji se skraćeno naziva GUD. Takav govor sastoji se od posebnog ritma i visine glasa. Ton je viši od uobičajenog, a promjena visine glasa je češća nego u običnom govoru. GUD je sporiji od običnog govora te se prilikom upotrebe GUD-a koriste jednostavnije riječi. Otkriveno je da bebe čije su majke koristile GUD imaju gramatički pravilniji govor i veći rječnik jer pruža djetetu osjećaj prihvaćenosti da i ono može biti dio razgovora te ga poziva na interakciju s okolinom. Upravo ovakav oblik govora koristi se u nekim televizijskim serijama koje su namijenjene isključivo djeci predškolskog uzrasta. „*Muppet Show*“, „*Ulica Sezam*“ i „*Teletubbies*“ primjer su serija u kojima je primijećeno da se koristi GUD. U svakoj epizodi „*Teletubbies*“ govori se djetetu primjerenim i poznatim rječnikom, a kada se smatra da je neka riječ djeci nova ili nepoznata daju se mnogi primjeri kako bi djetetu olakšali shvaćanje. Osim toga, glumci govore sporo te su njihove rečenice jednostavne, odnosno slične govoru djece. Svaka epizoda nudi nove i korisne informacije koje su djeci predstavljene na zanimljiv i njima shvatljiv način. Sve ono što djeca vide na televiziji vole primjenjivati u svojoj igri. Igra je najvažnija u djetetovu životu jer je ona sredstvo društvene interakcije koja omogućuje jezični razvoj. U međusobnoj igri stalno komuniciraju te jedni od drugih primjenjuju i usavršavaju jezične vještine. (Šego, 2009, prema Apel i Masterson, 2004)

Važan je način komunikacije i govora u svim sadržajima koja djeca gledaju jer djeca predškolske dobi dok gledaju animirane filmove shvaćaju cjelinu, a ne detalje. Dijete razumije animirane filmove koji su primjereni njegovom stupnju psihofizičkog razvitka. Roditelji koji gledaju prosocijalne programe, potiču prosocijalno učenje kod djece. (Blažević, 2012, Mikić, 2012)

3.2 Negativan utjecaj animiranih filmova na govorno – komunikološki razvoj djece

Dok djeca bezbrižno gledaju sadržaj na televiziji nisu ni svjesni njegovih utjecaja na njih. Televizija također ima ulogu u odgoju djece. Stoga je važna roditeljska intervencija te njihovo nadziranje sadržaja kojeg djeca gledaju. Osim toga valja naglasiti i važnost zajedničkog gledanja televizijskih programa s djecom jer tako pokazuju poštovanje prema sadržaju, ali i djetetu. (Blažević, 2012)

Provode li djeca predugo vremena gledajući animirane filmove imat će niže jezične sposobnosti, predčitalačke vještine će im biti slabije, a njihove rečenice bit će prejednostavne. Razlog tomu je što nisu u interakciji s odraslima i vršnjacima, koji je također još jedan negativan utjecaj animiranih filmova na djecu. Pretjerano provođenje vremena za televizorom, gledajući animirane filmove dovodi do sprečavanja upotrebe društvenih jezičnih vještina koje su od iznimne važnosti za razvoj verbalne komunikacije. (Šego, 2009) Brojna istraživanja bavila su se temom negativnog utjecaja televizije i televizijski sadržaja na dijete. Gledanje televizije kod djece mlađe od dvije godine može usporiti kognitivni razvoj te se gledanje istog ne preporučuje do druge godine. Kod gledanja animiranih filmova djecu najviše privlače zvukovi i svjetla jer ne mogu razumjeti radnju. Stoga je u porastu broj djeca kojima televizijski zvukovi stvaranju smetnje prilikom primjećivanja zvukova iz okruženja, što u konačnici dovodi do smanjenja pažnje. Jednosmjerna komunikacija kojom su preko televizije, izložena djeca ostavlja posljedice na govor. (www.medijskapismenost.hr)

Film je medij preko kojega se šalju poruke koje su sposobne utjecati na ljude, a posebice na djecu jer se oni smatraju najranjivijim korisnicima medija. Utječu na mlade u obliku komunikacije koja se ne temelji na riječima, nego na događajima izraženim u slikama koje utječu na njihovu podsvijest. (Škrabalo, 1998) Upravo zbog utjecaja na njihovu podsvijest važno je odrediti vrijeme koje dijete gleda televiziju, koliko dijete razlikuje stvarnost od fikcije te odrediti sadržaj i vrste emisija. Istraživanja su pokazala da djeca koja su gledala razvojno primjerene emisije samo 15 minuta na dan imala puno bolje jezične vještine od djece koja su dulje gledala manje razvojno primjerene sadržaje. (Apel, Masterson, 2004)

4. UTJECAJ MEDIJA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Današnji medijski sadržaj se uvelike razlikuje od onih koji su nam bili ponuđeni u prošlosti. Mediji su se uvukli u gotovo sve pore naših života i gotovo je nezamisliv život bez njih. Bez obzira na njihovu sveobuhvatnu prisutnost, važno je napomenuti i njihove utjecaje na nas, posebice na najranjivije korisnike medija – djecu.

U prošlosti su djeca imala onemogućen pristup nekim pojmovima i temama. No, pojavom elektroničkih medija do takvih informacija sve je lakše doći jer pristup skoro potpuno slobodan. Iako su većim dijelom i škole te vrtići zaduženi da pružaju djeci informacije koje su im potrebne, problem je u tome što one to čine na djeci općerazumljiv i plastičan način, primjeren njihovoj dobi. Dok s druge strane mediji djeci otvaraju sasvim drugi prozor; svijet prepun raznih informacija u kojima ne postoje nikakva ograničenja. Upravo zbog toga i dolazi do problema, naime postavlja se pitanje hoće li djeca na ispravan način protumačiti i shvatiti informacije koje imaju na raspolaganju. (Valković, 2016)

Kvalitetan izbor medijskog sadržaja za djecu može biti djelotvorno na različite razvojne ciljeve. Kvalitetne i obrazovne televizijske emisije kod djece predškolske dobi potiču ranu pismenost te spremnost za školu, a uz to potpomažu i u emocionalnom, kognitivnom i društvenom te tjelesnom razvoju. „Ovaj pristup izrazito je povezan s razvojnom komunikacijom koja sustavno koristi postupke i strategije medijske komunikacije za promicanje društvenog razvoja i promjene.“ (Kolumcki, Lemish, 2013)

U priručniku „Kako komunicirati s djecom“ autorice Kolumcki i Lemish (2013) nude četiri načela u kojima opisuju kako trebaju izgledati kvalitetni medijski sadržaji za djecu. Također daju smjernice za svako načelo i primjere kako se ta ista načela mogu primjenjivati u praksi.

Četiri načela prema Kolumcki i Lemish (2013):

1. „Medijski sadržaji za djecu moraju biti namijenjeni djeci i prilagođeni njihovoj dobi“ – kada je medijski sadržaj primjeren dobi djece, njihovim potrebama i interesima tada djeca najbolje uče
2. „Medijski sadržaji za djecu trebaju uzimati u obzir cjelovit razvoj djece“ – za djecu će najviše koristiti oni sadržaji koji uspiju povezati sve njihove razvojne potrebe (tjelesne, emocionalne, kognitivne, društvene)
3. „Medijski sadržaji za djecu moraju biti pozitivni i naglašavati kvalitete“ – ovo načelo odnosi se na medijske sadržaje koji za cilj imaju u djeci potaknuti njihove potencijale i prikazati pravi način suočavanja i rješavanja životnih nedaća. Uz pomoć takvih sadržaja dječja energija se pretvara u pozitivnu energiju, a to rezultira pozitivnim postupcima.
4. „Medijski sadržaji za djecu trebaju se baviti potrebama i sposobnostima sve djece, uključujući najugroženije skupine“ – kvalitetni medijski sadržaji trebaju sadržavati „pozitivne prikaze djece različitih kultura i narodnosti te različitog socioekonomskog statusa, djecu s teškoćama u razvoju i djecu koja proživljavaju traume, patnje ili žive u izvanrednim okolnostima.“

U svom priručniku također navode razne animirane serije, knjige i materijale kvalitetnog medijskog sadržaja, a koje su podijeljene prema dobnim skupinama. Zbog potreba ovog rada navesti ću samo animirane serije i to one koje su primjerene za ranu dob (od rođenja do šeste godine). „*Čarobno putovanje*“, „*Susjedstvo gospodina Rogersa*“, „*1, 2, 3, 4*“, „*Papigica Elliot*“ te „*Kulturna raznolikost*“ neke su od animiranih serija i priloga navedenih kao primjer kvalitetnog sadržaja.

4.1 Uloga roditelja u medijskom odgoju djece predškolske dobi

Mnogi autori koji su se bavili temom utjecaja medija na djecu ukazali su na ključnu ulogu roditelja u tom procesu. Poražavajući rezultati istraživanja ukazuju da samo 10 do 15% djece razgovara sa svojim roditeljima o sadržajima koje su gledali na televiziji dok o istim razgovaraju s vršnjacima u većoj mjeri. Djeca sama sebi ne mogu i ne znaju odrediti koji sadržaj za njih je prikladan, a koji nije, stoga je roditeljska intervencija u tom pogledu najvažnija. Najučinkovitiji način roditeljskog pristupa je onaj koji uključuje razgovor s djecom o onome što su gledali na televiziji, kako bi im mogli pomoći u raščlanjivanju sadržaja koji su vidjeli. Važno je zajedničko gledanje televizije i razgovor o pogledanom sadržaju s djecom. Od iznimne važnosti je stvoriti prijateljski odnos s djecom kako bi izbjegli neželjene oblike ponašanja. Izgrađivanje kvalitetnog odnosa djece prema medijima te dobra komunikacija znači da eventualne roditeljske zabrane pojedinih medijski sadržaja, argumentirano objasne svojoj djeci te da komentiraju medijske sadržaje, pritom poštujući njihova razmišljanja, bez obzira slažu li se s njime ili ne. Tako im pomažu procjenjivati i shvaćati sadržaje te moralne poruke. (Ilišin, 2003)

Roditelji moraju imati uvid u djetetove izbore medijskih sadržaja te imati kontrolu nad vremenom koje djeca provode gledajući medijske sadržaje. Osim toga roditelji bi trebali pomoći djetetu odabrati medijske sadržaje koji su primjereni njihovoj dobi, postaviti vremensko ograničenje upotrebe televizije, nikada ne dopustiti da televizija ili bilo koji drugi oblik medija postane zamjena za njihovo vrijeme koje dijete treba provesti s njima ili u igri s vršnjacima. Prihvatljivo je da roditelji povremeno gledaju medijske sadržaje s djecom s naglaskom o istima razgovaraju s njima. (Sindik, 2011)

Prema istraživanju o utjecaju medija na djecu predškolske dobi Sindik (2011) je utvrdio kako djeca koja odrastaju u mnogobrojnim obiteljima, dugotrajnije konzumiraju medije (televiziju) od obitelji s manjim brojem djece do te mjere da mediji preuzimaju ulogu „odgojitelja“. Stoga se apelira na stariju braću i sestre u mnogobrojnim obiteljima, da preuzmu ulogu odgojitelja radi manjeg utjecaja medija na dijete. Stariju djecu treba usmjeriti da budu i daju pravi primjer mlađoj braći i sestrama kako i koliko koristiti medije.

4.2 Uloga odgojitelja u medijskom odgoju djece predškolske dobi

„Nagli razvoj medija traži drukčiju medijsku izobrazbu nastavnika. Oni bi trebali osim medija filma, njegove teorije i povijesti, na sličan način upoznati i fotografiju i video, kao srodne medije.“ (Mikić, 2001) Iako vodeću ulogu u medijskom odgoju imaju roditelji, također je važno naglasiti ulogu odgojitelja s obzirom na to da djeca veći dio svoga dana provode u vrtiću. Mediji su također prisutni i u odgojno – obrazovnim ustanovama, ali u ograničenoj mjeri. Najvažnija stavka u medijskom odgoju djece jest medijska pismenost. Stoga je bitno da kako roditelji, pa tako i odgojitelji budu medijski pismeni jer samo tako će moći na pravilan način opismeniti dijete. Uloga odgojitelja u medijskom odgoju je pažljivo doziranje sadržaja za djecu, koji su pritom njima zanimljivi, a s druge strane odgojno poželjni. (Sindik, Veselinović, 2010)

Sindik i Veselinović (2010) proveli su istraživanje o tome „Kako odgojiteljice percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu?“ Istraživanje je provedeno na području Zagreba i Zagrebačke županije u četiri vrtića, a u istraživanju je sudjelovalo 86 odgojiteljica. U istraživanju odgojiteljice su zamijetile kako izloženost medijima predškolske djece u uvjetima boravka u vrtiću pod dobrom kontrolom odgojiteljice. Starije odgojiteljice smatraju da računala nisu poželjna za djecu, dok odgojiteljice u starijim skupinama smatraju kako je televizija poželjna ako se koristi u svrhu stjecanja novih znanja. U prosjeku smatraju da je konzumacija različitih medija pogodna u odgojno – obrazovnom radu, ali uz njihov nadzor.

Možemo zaključiti kako odgojitelji imaju jednako važnu ulogu u medijskom odgoju, kao i roditelji. Važnost pridaju vremenu koja djeca provode konzumirajući određene medije (televiziju) te sadržaj koji gledaju. Važno je napomenuti da je komunikacija o odgledanom sadržaju na relaciji dijete – odgojitelj bitna isto kao i roditeljska, posebice ako je djeci prikazan sadržaj u svrhu ostvarivanja novih spoznaja i znanja. Najvažnija stavka jest da mediji ne služe kao treći „odgojitelji“ jer se odgojitelj bavi nečim drugim.

4.3 Nasilje u animiranim filmovima

S obzirom na to da djeca tek između šeste i osme godine života razlikuju stvarnost od fikcije, postavlja se pitanje što je s nasilnim sadržajima kojih u posljednje vrijeme u dječjim crticiima ima sve više. Dijete koje je bez socijalnog kontakta izloženo veći dio dana gledanju animiranih filmova u kojima se prikazuje nasilje na ne humorističan način, svoj prvi susret s vršnjacima može završiti na vrlo ružan način. Jedino čemu je dijete bilo izloženo su bili nasilni sadržaji koje je on prihvatio pod „normalno“. (www.medijskapismenost.hr)

Previše vremena provedenog za televizijom smanjuje dječju interakciju s vršnjacima i roditeljima. Dok dijete privlače nasilni sadržaji zbog brzih izmjena scena i glasne glazbe u pozadini ne shvaćaju pozadinu negativnih utjecaja koje im to nose. Nasilne scene mogu izazvati noćne more kod male djece. Također vole oponašati nasilje koje vide u animiranim filmovima jer scene nasilja lakše pamte nego cijelu radnju. Nitko ne voli imati nasilnika u svojoj blizini stoga nije rijedak primjer da vršnjaci izoliraju dijete koje oponaša nasilne scene. (Šego, 2009)

Iako su u prošlosti animirani filmovi bili rezervirani za djecu, danas zahvaljujući računalnim tehnikama i mogućnostima simulacije namijenjeni su i odrasloj publici. No tu dolazi do problema jer su samim time i lako dostupni svima, stoga ne treba bezbrižno gledati na njih. Animirani filmovi nisu samo zabavni nego u sebi sadrže pregršt nasilnih sadržaja te šire strah među mlađim gledateljima. Nasilje se u animiranim filmovima prikazuje na razne načine. Primjerice animirani film „*Tom i Jarry*“ prikazan je u kontekstu igre i zabave te je nasilje tako „ublaženo“. Nasilje se ne provodi da bi se drugome nanijelo zlo. Iako se čini tako jer s druge strane imamo dvije životinje koje se konstantno međusobno nadmeću jedna s drugom, gdje mačak želi napakostiti mišu, ali mu to ne uspijeva, nasilje je prikazano kao da se provodi iz inata. Također postoji još pregršt animiranih filmova u kojima je nasilje pokušano ublažiti pozadinskim situacijama. Poput animiranih filmova „*Dragon Ball*“ i „*Power Ranger*“ gdje se vojnici najčešće bore golim rukama, no nasilje je ublaženo osobama i humorom.

Jedna od najčešćih reakcija na nasilje jest strah. Strah može postati intenzivniji ako ga se povezuje s događajima iz stvarnog svijeta i kada je strah iz stvarnog svijeta razlog gledanja nekom sadržaja u vidu „bijega od stvarnosti“. Strah je jači i naglašeniji kod osoba koje imaju snažnu emotivnu reakciju, poput djece koja intenzivnije reagiraju na slike. (Valković, 2010)

5. VIĐENJE ZBILJSKOG I ANIMIRANOG SVIJETA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Zbog dječjeg teškog razlikovanja stvarnog svijeta i svijeta mašte, apelira se na roditeljski utjecaj prilikom odabira animiranog crtića kojeg će dijete gledati. Čest je primjer da djeca nisu sigurna što je zapravo produkt realnog svijeta, a što iz fiktivnog svijeta kojeg su gledali na televiziji. Dijete sposobnost razlikovanja mašte od stvarnosti razvija tek između šeste i osme godine, stoga je važno na djetetu shvatljiv način, objašnjavati i razlučivati zajedno s njime ono što je stvarno, a što nije od toga što je vidjelo. Djeca vole glumiti likove ili situacije koje su vidjeli u svojim omiljenim crtićima. Tada je važno s djecom započeti razgovor o odgledanoj seriji te zajedno s djetetom doći do zaključka kako je sve što je ono vidjelo zapravo rezultat nekog plana i aranžiranja. Tako se dijete medijski opismenjuje, ali i odvaja zbiljski svijet od svijeta imaginacije. (Šego, 2009, Sindik i Veselinović, 2010 prema Mikić 2002)

Shvaćanje sadržaja kojeg djeca vide na televiziji veliki je misaoni napor jer sadržaji koje vide s jedne strane imaju odrednice slične stvarnosti kao što su slike i zvukovi, dok opet s druge strane nemaju miris, okus i taktilne karakteristike. Djeca predškolskog uzrasta do treće godine vjeruju kako je televizija „prozor u svijet“ te smatraju stvarnim sve što vide. U petoj godini života razvojem logičkog mišljenja, stvara se sposobnost razlikovanja stvarnosti poput vijesti i fiktivnih sadržaja. Iako znanost još nije jasno razjasnila na koji to način djeca zapravo razlikuju stvarnost od mašte, pretpostavlja se da ključnu ulogu u tome imaju djetetove emocije povezane sa sadržajem kojeg gleda. Stoga se razlikovanje stvarnosti od mašte zapravo usavršava zajedno s djetetovim misaonim razvojem tek do dvanaeste ili trinaeste godine života, razvojem iskustva prilikom konzumiranja raznih medijskih sadržaja. (www.medijskapismenost.hr)

Autorica Wendy L. Josephson (1995) navodi načine na koji djeca shvaćaju ono što vide na televiziji u dobi od 18 mjeseci do 18 godina. Za potrebe ovog rada navest će se karakteristike do pete godine.

DJECA DO 18 MJESECI:

- dječju pažnju privlače sadržaji s brzim izmjenama zvukova, scene i svjetla
- nisu sposobni shvatiti radnju

DJECA OD 18 MJESECI DO TREĆE GODINE:

- sposobni su učiti verbalno i neverbalno ponašanje preko televizijski sadržaja ako su sadržaji prikazani jednostavnom animacijom
- sve više usmjeravaju pažnju i interes prema televiziji – smatraju se vjernim korisnicima medijskih sadržaja

DJECA OD TRI DO PET GODINA:

- počinju razlikovati medijske sadržaje (znaju da su crtići namijenjeni njima)
- ne raspoznaju promjenu žanra (reklamu smatraju djelom crtića)
- ne razlikuju stvarnost od fikcije
- likove dijele na dobre i loše (lošim likovima smatraju one koji su im fizički neprivlačni)
- vole gledati nasilne sadržaje zbog glasne glazbe i brzih pokreta
- ne shvaćaju posljedice nasilnih djela (ne shvaćaju pati li netko zbog tih djela i je li kažnjen počinitelj)

(www.medijskapismenost.hr)

6. HRVATSKI CRTIĆ – MIŠO I ROBIN

„Mišo i robin“ hrvatski je animirani film koji je u potpunosti primjeren djeci. Značajan je jer je to prva hrvatska animirana serija u posljednjih 20 godina. Namijenjen je djeci u dobi od tri do pet godina, a u njemu mogu uživati i stariji. Animirani film se prikazuje na drugom programu HRT-a, a animatori ovog djela su Vjekoslav Živković, Marija Ivšić i Denis Alenti. Scenarij svake epizode prošao je kroz ruke psihologinje Ane Nukić koja navodi kako su sadržaj i rječnik koji je korišten u seriji primjeren djeci predškolske dobi. Također navodi kako se u seriji vrednuju pravila lijepog ponašanja, suradnja i međusobno pomaganje i mnogi drugi aspekti važni na cjelokupan rast i razvoj djece.

Epizoda traje pet minuta što se smatra savršenim vremenom za mlađu djecu zbog održavanja njihove pažnje i koncentracije. Serija je napravljena u 2D animaciji kako bi ju djeca lakše shvatila jer podsjećaju na slike iz slikovnica. Glavni likovi su miš Mišo i crvendač Robin, a još se spominju i njihovi prijatelji Medo, Zeko, Dabar, Svraka, itd. Glavni junaci su pomalo nespretni, no s druge strane snalažljivi tako da im do kraju epizode sve pođe od ruke. U pozadini priča pripovjedač koji prevodi ono što likovi pričaju s obzirom na to da svi pričaju na svoj specifičan jezik.

Kroz jednu epizodu djeca mogu naučiti puno toga, primjerice u epizodi „Jesenji plodovi“ Mišo i Robin pomažu Vjeverici s prikupljanjem hrane za zimu. Djeca iz te epizode imaju priliku učiti o jeseni, jesenskim plodovima te razvijati empatiju za pomoć prijatelju u nevolji.

Animirana serija broji razne uspjehe te su za nju interes pokazale i svjetske TV kuće poput BBC – a i CNC Televisia – e. Najvažnije je spomenuti da je serija ima edukativnu stranu, koja je zabavna i djeci primjerena. (www.medijskapismenost.hr)

ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog u ovome radu, možemo zaključiti kako su se mediji uvukli u sve pore društva. Televizija je postala dio svakodnevice još od najranijih uzrasta. Djeca su nažalost najranjiviji korisnici medija jer teško razlikuju zbilju od fikcije. Televizijski sadržaji koje djeca najviše prate su animirani filmovi. S obzirom na to da djecu najviše privlače šareni likovi, glazba, brza izmjena scena, a zahvaljujući računalnim animacijama, crtići su postali još primamljivi. No bez obzira na to što je neki film animiran ne znači da je namijenjen djeci.

Iako postoje razni, kako pozitivni, pa tako i negativni utjecaji medija na dijete, u ovom radu valja istaknuti kako i u kojoj mjeri oni utječu na djetetov govorno – komunikološki razvoj. Ako su djeca izložena gledanju animiranih filmova dugo vremena i bez nadzora i intervencije odrasle osobe prilikom odabira sadržaja, to će rezultirati lošijom jezičnom situacijom. Vrijeme koje je dijete provelo gledajući u televizor spriječilo ga je da bude u interakciji s roditeljima i vršnjacima. U sprječavanju svih negativnih utjecaja animiranih filmova i medijskih sadržaja na dijete, vodeću ulogu imaju roditelji i u manjoj mjeri odgojitelji. Roditelji trebaju voditi brigu o tome koliko dugo njihova djeca vremena provode gledajući crtiće. Također važan je odabir sadržaja koji mora biti primjereni dječjoj dobi. Osim toga poželjno je da s djetetom prate njegov najdraži sadržaj te zajedno s njime analiziraju odgledano. Komunikacija s djecom o pogledanim sadržajima i raščlanjivanje istih važno je jer djeca tek u dobi između pete i osme godine mogu razlikovati stvarnost od imaginarnog svijeta. Animirani sadržaji mogu doprinijeti razvoju govorno – komunikološkog razvoja ako djeca gledaju kvalitetan i njima primjeren sadržaj. U većini dječjih emisija koristi se GUD ili govor usmjeren djeci. To je govor koji se sastoji od pojednostavljenih rečenica i sporijeg govora kako bi djeca lakše razumjela ono što gledaju. Također crtići na stranim jezicima i drugim dijalektima potiču dječji jezični razvoj, ali i društveni. Djeca vole imitirati najdraže likove iz crtića ili određene scene i to je pozitivan utjecaj animiranih filmova jer razvijaju maštu i igraju se, a igra je najvažniji izvor društvene interakcije što također omogućuje jezični razvoj. No ako dijete gleda animirane filmove koji obiluje nasiljem, oni će se tako ponašati u interakciji s vršnjacima pa se s obzirom na to jezični razvoj smanjuje ili u potpunosti nestaje.

Sagledavši sve navedeno, možemo zaključiti kako animirani filmovi uvelike mogu doprinijeti komunikološkom razvoju djeteta. Jedina važna stavka je prava medijski pismena roditeljska slika koja će djeci na pravi način objasniti koji sadržaj je za njih, a koji nije te im obrazložiti

zašto je, a zašto nije. U skladu s time trebaju procijeniti razumno vrijeme gledanja animiranih filmova, a ne da im oni služe kao „surogat“ roditelji dok oni obavljaju druge poslove ne mareći što njihova djeca gledaju jer ih njihovi „prozori“ s pogledom u drugi svijet lako mogu odvući na neželjenu stranu, a da nisu toga ni svjesni.

LITERATURA

1. Apel K. i Masterson J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine*. Lekenik: Ostvarenje
2. Borg J. (2009). *Govor tijela – 7 jednostavnih lekcija za savladavanje „nijemog jezika“*, Zagreb: Veble commerce
3. Blažević N. (2012). *Djeca i mediji – odgoj na „televizijski“ način*. Nova prisutnost: 10 (3). str. 479-493.
4. Čerepinko D. (2011). *Komunikologija: kratki pregled najvažnijih teorija, pojmova i principa*. Varaždin: Veleučilište u Varaždinu
5. Dvorski J. (2017). *Odrednice inovativne komunikacije u poslovnom okruženju*. Doktorski rad.
6. Ferić M. i Žižak A. (2003). *Komunikacija u obitelji – percepcija djece i mladih*. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja 2004, str. 25-38
7. Ilišin V. (2003). *Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima*. Medijska istraživanja (god.9, br.2), str. 9-34.
8. Koceić N. (2002). *Walt Disney: otac crtanog filma*. Drvo znanja: enciklopedijski časopis za mladež (god.6, 51), str. 17-18.
9. Kolucki B. i Lemish D. (2013). *Kako komunicirati s djecom*. Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF), ured za Hrvatsku.
10. Kujundžić N. (2020). *Disneyevi animirani antropomorfi*. Izvorni znanstveni članak. NU 57/2, str. 49-63
11. Mikić K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.
12. Posokhova I. (2010). *200 logopedskih igara*. Planet Zoe d.o.o
13. Richman N. (1998). *Komuniciranje s djecom: Kako pomoći djetetu kada je u nevolji*. Zagreb: Dobrobit.

14. Rijavec M. i Miljković D. (2002). *Neverbalna komunikacija: jezik koji svi govorimo*. Zagreb: Edicija Obelisk.
15. Sindik J. (2011). *Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu?* Medijska istraživanja (god. 18, br. 1), str. 5-32.
16. Sindik J. i Veselinović Z. (2010). *Kako odgojiteljice percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu?* Medijska istraživanja (god. 16, br. 2), str.107-131.
17. Sprehnjak M. i Plenković M. (2015). *Interpersonalna i antropološka utjecajna dimenzija komuniciranja na dinamičko i stresno ponašanje profesionalnih sportaša*. Znanstveni rad: Media, culture and public relations, (6,2015,2), str.150-160.
18. Šego J. (2009). *Utjecaj okoline na govorno – komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. Govor 26 (2). str. 119-149.
19. Škrabalo I. (1998). *101 godina filma u Hrvatskoj 1896. – 1997*. Zagreb: Globus.
20. Turković H. (2012). *Razumijevanje filma: ogledi iz teorije filma*. Zagreb: Društvo za promicanje književnostina novim medijima, 2012, 2015, 2016 (elektrončko izdanje)
21. Valković J. (2010). *Oblici i utjecaji televizijskog nasilja*. Nova prisutnost 8 (2010) 1, str. 67-86.
22. Valković J.(2016). *Utjecaj medija na socijalizaciju*. Riječki teološki časopis, god. 24 (2016), br.1, str. 99-116.

Mrežni izvori:

1. (<https://sites.google.com/site/zanrovifilmova/animirani>) (Pristupljeno: 25.8.2021.)
2. (<https://hr.izzi.digital/DOS/3500/3515.html>) (Pristupljeno: 25.8.2021.)
3. (<https://3d-ace.com/press-room/articles/2d-vs-3d-animation-which-style-winning-1>) (Pristupljeno: 27.8.2021.)
4. (<https://www.biography.com/business-figure/walt-disney>) (Pristupljeno: 27.8.2021.)
5. (<https://www.havc.hr/hrvatski-film/festivali-u-hrvatskoj/popis-festivala>) (Pristupljeno: 30.8.2021.)
6. (<https://www.medijskapismenost.hr/kvalitetni-crtici-za-jednogodisnjake/>) (Pristupljeno:30.8.2021.)
7. (<https://www.medijskapismenost.hr/nasilje-u-crticima/>) (Pristupljeno: 31.8.2021.)
8. (<https://www.medijskapismenost.hr/miso-robin-hrvatski-crtic-napravljen-skladu-s-razvojnim-potrebama-djece/>) (Pristupljeno: 31.8.2021.)

Slika 1.

(<https://www.slideshare.net/brainwaredm1/difference-between-2-d-and-3d-animation-technology>) (Pristupljeno: 27.8.2021.)

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad na temu *Utjecaj animiranih filmova na komunikološki razvoj djece u predprimarnom obrazovanju*, izvorni rezultat mojeg rada pod stručnim vodstvom mentorice doc. dr. sc. Jasmine Dvorski, te da sam u izradi istog koristila samo izvore koji su u radu i navedeni.

(vlastoručni potpis)